

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ – ХЕМИЈСКОГ ФАКУЛТЕТА

ПРЕДМЕТ: Извештај Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације Јелене Михаиловић (рођене Весић), мастер биохемичара

На редовној седници Наставно-научног већа Универзитета у Београду - Хемијског факултета одржаној 12. септембра 2019. године, изабрани смо као чланови Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње Јелене Михаиловић (рођене Весић), мастер биохемичара, истраживача сарадника Универзитета у Београду - Хемијског факултета, под називом:

„Протеомика посттранслационих и хемијских модификација протеина и интеракције протеина од значаја у алергији на храну“

Веће научних области природних наука Универзитета у Београду је, на својој седници одржаној дана 28.02.2019. године, на захтев Хемијског факултета, дало сагласност на предлог теме докторске дисертације (број одлуке: 61206-5725/4-19).

Комисија је докторску дисертацију прегледала и подноси Наставно-научном већу Универзитета у Београду - Хемијског факултета следећи:

ИЗВЕШТАЈ

А. Приказ садржаја дисертације

Докторска дисертација Јелене Михаиловић написана је на 119 страна А4 формата (фонт Times New Roman величине 12 pt, са проредом 1,5). Садржи 34 слике, 14 табела и 6 прилога (у оквиру прилога су 4 слике и 2 табеле). Подељена је на поглавља: 1. Увод (3 стране), 2. Општи део (29 страна), 3. Циљеви (1 страна), 4. Експериментални део (13 страна), 5.

Резултати и дискусија (47 страна), 6. Закључци (4 стране), 7. Прилози (9 страна) и 8. Литература (13 страна). Поред наведеног, дисертација садржи Списак скраћеница (3 стране), Сажетак на српском и енглеском језику (по 1 страна, односно до 1800 словних знакова с проредом), Садржај (4 стране), Захвалницу (1 страна), Биографију кандидата, Изјаву о ауторству, Изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације и Изјаву о коришћењу.

У **Уводу** је описан предмет истраживања и укратко је дат преглед проблематике у свету којом се ова дисертација бави. Укратко је описана проблематика алергија на храну у свету, уз осврт на алергију на црвено месо и кикирики. Описан је значај који детаљна карактеризација алергена хране, поготово њихових модификација и интеракција са малим молекулима могу имати у решавању здравственог проблема који представља алергија на храну.

У **Општем делу** је описан механизам алергије на храну са посебним освртом на алергије на кикирики и црвено месо. Описани су фактори попут утицаја термичке обраде и подложности деловању дигестивних ензима који утичу на структурне и функционалне особине алергена хране и доводе се у везу са модулацијом алергености. Дат је приказ хемијских и посттранслационих модификација које се могу наћи на алергенима хране, и које могу утицати на промене њихових особина. Описани су и приступи за њихову детаљну карактеризацију. Такође је описан значај интеракција између алергена хране и биолошки активних фенолних једињења и приступи за изучавање интеракција између алергена хране и имуномодулаторног епигалокатехин-3-галата.

У поглављу **Циљеви** су јасно дефинисани циљеви на основу којих су постављени и описани специфични задаци.

У оквиру **Експерименталног дела** наведен је детаљан опис експерименталних метода и процедура, њихових модификација, као и реагенаса који су коришћени у овој дисертацији. Наведени су извори коришћених хемикалија, китова, опреме, софтверских пакета и алгоритама за обраду података. Јасно и прегледно су написани подаци о методама за детаљну карактеризацију алергена хране и њихових модификација, укључујући релативну

квантификацију. Описане су методе за проучавање интеракција између алергена хране и катехина зеленог чаја.

Поглавље **Резултати и дискусија** подељено је на три целине у којима је кандидаткиња детаљно приказала и продискутовала добијене резултате. Прве две целине се односе на проучавање посттранслационих и хемијских модификација које носе алергени хране. У првој целини је изучена *N*-гликанска посттранслациона модификација – галактозил- α -галактоза (α -Гал) која је уједно *IgE* епитоп у случају алергије на црвено месо. Приказани су резултати ензимског есеја (пепсинолизе) изведеног на модел протеину за алергије на црвено месо, који на себи носи α -Гал. Настали пептиди су окарактерисани методама масене спектрометрије и имуноблота (са антителом специфичним за α -Гал) ради провере присуства α -Гал након деловања ензима. У другој целини су приказани резултати опсежније карактеризације посттранслационих и хемијских модификација главних алергена кикирикија. Спроведена је детаљна идентификација и компаративна анализа модификација присутних на алергенима пореклом из сировог и печеног кикирикија применом масене спектрометрије у комбинацији са софтверским пакетом специјализованим за релативну квантификацију и анализу протеина и њихових модификација и имуноблота са антителима специфичним за модификоване аминокиселинске остатке. У трећој целини су испитане интеракције и формирање комплекса између два најзначајнија алергена кикирикија и катехина зеленог чаја чија се биолошка активност, између осталог повезује са слабијим алергијским одговором и повећаном подложношћу дејству дигестивних ензима. Приказани су резултати испитивања утицаја везивања катехина на структуру алергена кикирикија применом различитих спектроскопских и метода титрационе калориметрије. У оквиру сваке целине сумирани су добијени резултати, који су дискутовани у односу на шири контекст релевантих података из литературе.

На основу детаљно продискутованих резултата, у поглављу **Закључци** су систематски резимирани закључци који су проистекли из ове дисертације и изнет је њихов значај.

У делу **Литература** (128 цитата) обухваћене су публикације релевантне за област истраживања и покривени су сви делови дисертације.

Б. Кратак приказ резултата

Применом *in vitro* ензимског есеја је проучена подложност модел протеина за алергије на црвено месо - тироглобулина (ТГ, 270 kDa) дејству пепсина и проверено присуство α -Гал епитопа на резултујућим пептидима. Показано је да ензимски дегликозилован ТГ није растворан у киселим условима, те тако и не подлеже пепсинолизи. ТГ коме није уклоњена шећерна компонента у првих 5 минута симулиране желудачне дигестије даје електрофоретске траке нижих молекулских маса - 100, 75, 50 и 40 kDa. Током десетог минута постају уочљиве траке на ~15 kDa које опстају и након сат времена дигестије. Применом имуноблота са антителима специфичним за α -Гал је анализирано и потврђено присуство ове посттранслационе модификације и уједно *IgE* епитопа код алергије на црвено месо на насталим пептидима тироглобулина. Потврђено је да α -Гал остаје везан за пептиде ТГ читавим током симулиране желудачне дигестије. Масеноспектрометријски је утврђено да *IgE* реактивни пептиди настали дејством пепсина припадају *N*-терминусу и средишњем делу секвенце ТГ. Поређењем добијених резултата са подацима о *N*-гликозилацији доступним у *Uniprot* бази података (<https://www.uniprot.org>) се долази до закључка о позицијама у аминокиселинској секвенци ТГ за које је везан α -Гал. α -Гал се на анализираним *IgE* реактивним пептидима налази везан у оквиру *N*-гликана на позицијама *Asn1756*, *Asn1850* и *Asn2231*.

Применом масене спектрометрије, специјализованог софтверског пакета и имуноблота са антителима специфичним на посттранслационе и хемијске модификације је детаљно окарактерисан и упоређен профил модификација четири главна алергена кикирикија (*Ara h 1*, *Ara h 2*, *Ara h 3* и *Ara h 6*) из екстраката сировог и печеног кикирикија. Електрофоретским путем је установљено да постоје разлике у протеинским профилима између екстраката сировог и печеног кикирикија. Поменуте разлике се првенствено огледају у појави трака високих молекулских маса у виду размаза код печеног кикирикија, што се повезује са олигомеризацијом протеина и појавом крајњих производа гликације услед поспешивања Мајарове реакције при повишеној температури. Масеном спектрометријом је детектовано укупно 27 различитих модификација на четири изучавана главна алергена, и међу проучаваним алергенима *Ara h 1* их носи највише (23 различите модификације), док је у односу на дужину аминокиселинске секвенце на највећем броју позиција модификован *Ara*

h 6 (15% код сировог и 11% код печеног кикирикија). Од пронађених 27 модификација њих 8 се могу наћи на изучаваним алергенима искључиво у сировом (ацеталдехид *Lys*, *His*; левугландинил-лизин анхидролактамски адукт *Lys*, *N*-терминус; оксидација *His*, *Trp*; пироглутамат од *Glu*; пиридон од *Pro*; сулфон *Met*, моноглутамил *Glu* и о-диетилфосфорилација *Tyr*, *Thr*, *Ser*, *His*, *Cys*, *Lys*) и 4 искључиво у печеном кикирикију (дихидроксилација *Arg*, *Trp*; карбоксиметилација *Cys*; ацетилација *Lys*; *N*-ацетил неураминска киселина *Asn*, *Thr*, *Ser*). Међу наведеним модификацијама присуство пироглутамата и ацетил-лизина је имуноблотом потврђено на алергенима кикирикија. Показано је да се профил модификација линеарних епитопа четири изучавана алергена разликује између ектраката сировог и печеног кикирикија. Модификације које су детектоване на истој позицији у оквиру секвенце алергена из сировог и печеног кикирикија су упоређене методом релативне квантификације, на основу површине испод пикова јонских хроматограма пептида који их носе. Међу модификацијама које су заступљеније у печеном кикирикију су карбамоилација *Lys*, *N*-терминуса и хидроксилација *Pro* код *Ara h 1*, замена 2 протона гвожђем код *Ara h 3* и метилација *His*, *Glu* код *Ara h 6*. Међу модификацијама чија је заступљеност поређена на овај начин имуноблотом је потврђено присуство метилације *Lys*, карабамоилације *Lys*, хидроксилације *Pro* и оксидације *Met* (метионин-сулфоксид).

Испитана је могућност успостављања интеракција између два најзначајнија алергена кикирикија (*Ara h 2* и *Ara h 6*) и епигалокатехин-3-галата (ЕГЦГ), катехина зеленог чаја који, поспешује ефикасност дигестије пепсином и утиче на механизме алергијског одговора. Обзиром на присуство флуорофоре *Trp* у секвенци *Ara h 2* примењена је метода гашења флуоресценције овог протеина ЕГЦГ-ом, ради проучавања интеракција између ова два молекула. Применом четири математичка модела (Стерн-Волмеров, Лереров, Лангмјуеров и логаритамски) је утврђено да ЕГЦГ гаси флуоресценцију *Ara h 2* уз формирање комплекса, константу афинитета реда величине 10^4 M^{-1} и да *Ara h 2* садржи једно ЕГЦГ везивно место. Обзиром на висок проценат сличности аминокиселинске секвенце и тродимензионалне структуре *Ara h 2* и *Ara h 6* добијен преклапањем (59% и 75% редом) вероватно се ЕГЦГ на сличан начин везује и за *Ara h 6*, који не садржи *Trp*, те испитивање овог типа није било могуће. Изотермална титрацијска микрокалориметријска испитивања су показала да је

везивање ЕГЦГ за *Ara h 2* и *Ara h 6* енергетски повољно, односно праћено егзотермном променом енталпије. Испитивање утицаја везивања ЕГЦГ за оба алергена спектроскопијом циркуларног дихроизма је показало да у оба случаја долази до смањења удела α -хеликса у корист β -плочица у присуству ЕГЦГ-а. У случају оба протеина формирање комплекса са ЕГЦГ-ом резултује смањењем уређености и то на дозно-завистан начин.

Закључно, резултати испитивања посттранслационих и хемијских модификација алергена хране, као и њихових интеракција са молекулима матрикса хране доприносе продубљивању сазнања о њиховом утицају на функционалне карактеристике протеина које могу покренути алергијску реакцију. Стечена сазнања ће допринети развоју стратегија за превенцију и лечење овог здравственог проблема.

В. Упоредна анализа резултата кандидаткиње са резултатима из литературе

Алергија на црвено месо (говедину, свињетину, јагњетину) је новооткривени тип алергије, код које се симптоми јављају након 3 – 6 сати од уноса поменуте хране [1]. Механизам овог типа алергије није потпуно разјашњен, али се сматра да је посредован специфичним *IgE* антителима која препознају посттранслациону модификацију у виду олигосахаридне компоненте галактозил- α -1,3-галактозе која се налази на самом крају гликана, на гликопротеинима и гликолипидима свих сисара осим примата [2, 3]. До сада није било познато да ли α -Гал модификација остаје везана након гастричне или гастроинтестиналне дигестије за фрагменте протеина који их садрже. Код протеина који се изучавају као модели за алергију на црвено месо [1] није била позната позиција α -Гал, нити да ли ова модификација остаје везана за протеин након дигестије. У овој дисертацији је показано да пептиди модел протеина - тироглобулина читавим током симулиране желудачне дигестије на себи носе α -Гал модификацију. Резултати су показали да када се ензимским путем уклони шећерна компонента тироглобулина, он не подлеже пепсинолизи, услед нерастворљивости у киселим условима. Утврђена је аминокиселинска секвенца имунореактивних пептида тироглобулина насталих након једног сата симулиране желудачне дигестије и претпостављена су три места везивања α -Гал садржавајућих *N*-гликана. Ови резултати су значајни због тога што дају увид у структуру епитопа, његов

значај за функционалне особине протеина и могу наћи примену у дијагностици алергије на храну и дизајну хипоалергених прехранбених производа.

Печени кикирики има јачи алергени потенцијал од прженог или куваног, што се са једне стране објашњава разликом у растворљивости, односно повећаној екстрактабилности протеина [4]. Са друге стране, зна се да протеини печеног кикирикија на себи носе модификације попут крајњих производа гликације (карбокси-метил-лизин, карбокси-етил-лизин, пиралин и пентозидин) [5], и да долази до олигомеризације протеина током термалног третмана [4]. До сада је окарактерисано преко 200 посттранслационих и хемијских модификација протеина, али не постоји студија свеобухватног, квантитативног, профилисања модификација присутних на алергенима пореклом из сировог или печеног кикирикија. У овом делу дисертације су детаљно окарактерисани профили модификација четири главна алергена кикирикија *Ara h 1*, *Ara h 2*, *Ara h 3* и *Ara h 6* [6] пореклом из екстракта сировог и печеног кикирикија. За сваки од наведених алергена је спроведена упоредна студија између сировог и печеног кикирикија о врсти модификација које носи, деловима секвенце који су модификовани, и модификацијама у оквиру секвенци познатих линеарних *IgE* реактивних епитопа. Поред квалитативне, спроведена је и релативна квантитативна студија којим се пореди затупљеност модификација присутних у оба екстракта. Резултати приказани овде дају увид у ефекте процеса обраде хране на алергене и детаљнију карактеризацију епитопских секвенци. Ови резултати могу допринети разумевању утицаја термичке обраде хране на особине алергена од којих зависи њихова *IgE* реактивност.

2S албумини кикирикија – *Ara h 2* и *Ara h 6* су веома интересантни са аспекта алергеног потенцијала због тога што су заступљени у знатно нижим количинама у кикирикију (у односу на *Ara h 1* и *Ara h 3*), али су изразито резистентни на деловање дигестивних ензима и њиховим уклањањем из екстракта долази до смањења имунореактивности [7]. Полифенолна једињења, између осталих, показују и хипоалергена својства. Формирањем полифенол-протеин интеракција долази до смањења *IgE* везивања за протеине екстракта кикирикија по додатку полифенола пореклом из чаја и сока од бруснице [8]. Епигалокатехин-3-галат је полифенол зеленог чаја који, показало се спешује ефикасност дигестије пепсином [9] и утиче на механизме алергијског одговора [10]. До сада није

испитана могућност интеракција између ЕГЦГ-а и 2S албумина кикирикија. У овој дисертацији је показано да ЕГЦГ формира комплекс са *Ara h 2*, и да је успостављање интеракција са оба 2S албумина енергетски повољан процес. Показано је да додатак ЕГЦГ на дозно зависан начин доводи до измена у секундарним структурама 2S албумина. Својим везивањем ЕГЦГ изазива конформационе промене у *Ara h 2* и *Ara h 6* и могао би имати утицај на способност везивања *IgE* за ове алергене, с обзиром на то да ови алергени поред линеарних садрже и конформационе епитопе. Резултати добијени овде могу наћи примену у прехранбеној индустрији, у дизајну хипоалергених производа који у свом саставу садрже кикирики.

Литература

1. Commins, S.P., et al., *Delayed anaphylaxis, angioedema, or urticaria after consumption of red meat in patients with IgE antibodies specific for galactose- β -1,3-galactose*. Journal of Allergy and Clinical Immunology, 2009. **123**(2): p. 426-433.e2.
2. Steinke, J.W., T.A. Platts-Mills, and S.P. Commins, *The alpha-gal story: lessons learned from connecting the dots*. J Allergy Clin Immunol, 2015. **135**(3): p. 589-96; quiz 597.
3. Commins, S.P. and T.A.E. Platts-Mills, *Delayed Anaphylaxis to Red Meat in Patients with IgE Specific for Galactose alpha-1,3-Galactose (alpha-gal)*. Current allergy and asthma reports, 2013. **13**(1): p. 72-77.
4. Maleki, S.J., et al., *The effects of roasting on the allergenic properties of peanut proteins*. J Allergy Clin Immunol, 2000. **106**(4): p. 763-8.
5. Poulsen, M.W., et al., *Advanced glycation endproducts in food and their effects on health*. Food Chem Toxicol, 2013. **60**: p. 10-37.
6. Zhuang, Y. and S.C. Dreskin, *Redefining the major peanut allergens*. Immunologic Research, 2013. **55**(1): p. 125-134.
7. van der Zee, T., et al., *The eliciting dose of peanut in double-blind, placebo-controlled food challenges decreases with increasing age and specific IgE level in children and young adults*. Journal of Allergy and Clinical Immunology, 2011. **128**(5): p. 1031-1036.
8. Plundrich, N.J., et al., *Novel strategy to create hypoallergenic peanut protein-polyphenol edible matrices for oral immunotherapy*. J Agric Food Chem, 2014. **62**(29): p. 7010-21.
9. Tantoush, Z., et al., *Green tea catechins of food supplements facilitate pepsin digestion of major food allergens, but hampers their digestion if oxidized by phenol oxidase*. Journal of Functional Foods, 2012. **4**(3): p. 650-660.
10. Ognjenovic, J., et al., *Interactions of epigallo-catechin 3-gallate and ovalbumin, the major allergen of egg white*. Food Chem, 2014. **164**: p. 36-43.

Г. Објављени радови и саопштења који чине део дисертације

1. Рад у међународном часопису изузетних вредности (M21a):

1. **Jelena Vesic**, Ivan Stambolic, Danijela Apostolovic, Milos Milcic, Dragana Stanic-Vucinic, Tanja Cirkovic Velickovic, Complexes of green tea polyphenol, epigallocatechin-3-gallate, and 2S albumins of peanut, Food Chemistry, Elsevier, 185, pp. 309 - 317, 0308-8146, 10,1016/j.foodchem.2015.04.001, 2015. IF₂₀₁₅ = 4,052, Chemistry, Applied, 7/72. Доступно на URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308814615005282?via%3Dihub>

2. Рад у врхунском међународном часопису (M21):

1. Danijela Apostolović, Maja Krstić, **Jelena Mihailović**, Maria Starkhammar, Tanja Ćirković Veličković, Carl Hamsten, Marianne van Hage. Peptidomics of an in vitro digested α -Gal carrying protein revealed IgE-reactive peptides, Scientific Reports, Springer Nature, 7, 5201, pp. 1 - 10, 2045-2322, 10,1038/s41598-017-05355-4, 2017. IF₂₀₁₅ = 5,228, Multidisciplinary Sciences, 7/62. Доступно на URL: <https://www.nature.com/articles/s41598-017-05355-4>

3. Рад у припреми:

1. **Jelena Mihailovic**, Katarina Smiljanic, Danijela Apostolovic, Teodora Djukic, Ivana Prodic, Tanja Cirkovic Velickovic. Comparative quantitative imunoproteomic study of raw and roasted peanut major allergen modifications, у форми рукописа пред слање

4. Саопштења са међународних скупова штампана у изводу (M34):

1. **J. Mihailović**, L. Mihajlović, D. Stanić-Vučinić, T. Ćirković-Veličković, Semi-preparative purification and quantification of epigallocatechin-3-gallate from teas, coffee and cocoa, 2nd FCUB ERA Workshop: Food Chemistry and Biotechnology, Beograd, Srbija, Oct. 2011, pp. 46 – 46.
2. **J. Mihailović**, I. Stambolić, D. Apostolović, M. Milčić, Tanja Ćirković-Veličković, Determination and modelling of interactions between EGCG and globular food allergens, First

International Conference on Food Digestion, COST Action FA1005 INFOGEST, Cesena, Italija, Mar. 2012, pp. 116 – 116.

3. **J. Mihailović**, D. Apostolović, I. Prodić, T. Ćirković Veličković, Covalent interactions between epigallocatechin-3-gallate and major globular food allergens, Belgrade Food International Conference - Food, health and well being, Beograd, Srbija, Nov. 2012, pp. 94 – 94.
4. **J. Mihailović**, D. Apostolović, M. Milčić, T. Ćirković Veličković, The effect of epigallocatechin-3-gallate on major peanut allergens' structure, FEBS EMBO 2014 Conference, Paris, France, Sep. 2014, pp. 173 – 173.
5. D. Apostolović, **J. Mihailović**, M. Krstić, M. Starkhammar, T. Ćirković Veličković, C. Hamsten, M. van Hage, Peptidomics of α -Gal carrying protein – stability and allergenic properties., Food Allergy and Anaphylaxis Meeting (FAAM), Rome, Italy, Oct. 2016.
6. S. Liu, **J. Mihailovic**, K. Smiljanic, M. Epstein, T. Cirkovic Velickovic, Characterisation of peanut allergens and possible post-translational modifications (PTMs), 4th ImpARAS conference Portici, Italy, Jun. 2018, F03, pp 57.

5. Саопштења са скупова националног значаја штампана у изводу (M64):

1. **J. Mihailović**, D. Stanić-Vučinić, T. Ćirković-Veličković, Semi-preparative separation and purification of catechins from green tea extract and and comparison with black tea and cacao extracts, 2nd CEFSEER Workshop, Novi Sad, Serbia, Sep. 2011, pp. 22 – 22.
2. **J. Mihailovic**, D. Apostolovic, K. Smiljanic, T. Cirkovic Velickovic, Posttranslacione modifikacije (PTM) epitopa glavnih alergena kikirikija nastale kao rezultat prečišćavanja, 55. savetovanje Srpskog hemijskog društva, Novi Sad, Srbija, Jun. 2018, BH P01, pp66.
3. **J. Mihailovic**, D. Apostolovic, K. Smiljanic, T. Cirkovic Velickovic, Detection of major peanut allergen epitope post-translational modifications by mass spectrometry. UniFood Conference, October, 5-6, 2018, Belgrade, Serbia, HZP13 / FHP13

6. Остала саопштења штампана у изводу (Категоризација скупова је у току):

1. **J. Mihailovic**, I. Prodic, K. Smiljanic, T. Cirkovic Velickovic, Investigation of raw and thermally treated peanut major allergen post-translational modifications (PTMs), 1st

FoodEnTwin Workshop “Food and Environmental -Omics”, June 20 - 21, 2019, Belgrade, Serbia, pp. 10, P3 (*Категоризација скупа за категорију М34 је у току*)

2. **J. Mihailovic**, I. Prodic, K. Smiljanic, T. Cirkovic Velickovic, Comparative study of raw and thermally treated peanut major allergen post-translational modifications (PTMs), V SePA Symposium: Proteomics in the analysis of food, environmental protection and medicinal research, May 31, 2019, Novi Sad, Serbia, L10 (*Категоризација скупа за категорију М64 је у току*)

Д. Провера оригиналности докторске дисертације

Докторанд Јелена Михаиловић, завршава и брани докторску дисертацију из Биохемије на основу Правилника о докторским академским студијама Универзитета у Београду - Хемијског факултета бр 1557/1 од 12. децембра 2013 године, који не захтева проверу плагијата. Међутим, због добре истраживачке праксе и моралног кодекса, уважен је и Правилник о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду (Гласник Универзитета у Београду бр. 204/18). Из извештаја генерисаног програмом „iThenticate” којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Протеомика посттранслационих и хемијских модификација протеина и интеракције протеина од значаја у алергији на храну”, аутора Јелене Михаиловић, констатујемо да утврђено подударње текста износи 5 %. Овај степен подударности последица је општих места, личних имена/звања, назива институција/департамана, пуних назива и скраћеница реагенаса/китова, назива и описа коришћених метода, назива протеина, назива појмова на енглеском језику, цитата, као и претходно публикованих резултата истраживања проистеклих из дисертације, што је у складу са чланом 9. Правилника.

Стога сматрамо да је утврђено да је докторска дисертација Јелене Михаиловић у потпуности оригинална, као и да су у потпуности поштована академска правила цитирања.

Ђ. Закључак

Комисија је прегледала докторску дисертацију кандидаткиње Јелене Михаиловић под насловом „Протеомика посттранслационих и хемијских модификација протеина и интеракције протеина од значаја у алергији на храну” и закључила да је дисертација производ самосталног рада кандидаткиње, да су добијени резултати оригинални и да

представљају квалитетан научни допринос у области биохемије, односно у области молекуларних наука о храни. Научно-истраживачки рад кандидаткиње је публикован у оквиру једног научног рада у међународном часопису изузетних вредности (M21a), једног научног рада у врхунском међународном часопису (M21) и једног научног рада у форми рукописа пред слање који су директно проистекли из докторске дисертације. Такође, резултати истраживања проистекли из ове дисертације су представљени у виду шест саопштења на скуповима међународног значаја штампаног у изводу (M34) и три саопштења на скуповима националног значаја штампана у изводу (M64).

У овој дисертацији је по први пут испитана судбина посттранслационе модификације и уједно епитопа α -Гал у новој форми алергија на храну, алергије на црвено месо, током симултане желудачне дигестије и претпостављена њена позиција на модел протеину. Показано је да ова модификација целим током пепсинолизе остаје везана за резултујуће имунореактивне пептиде. Опсежно су окарактерисани профили посттранслационих и хемијских модификација главних алергена пореклом из сировог и печеног кикирикија. Показано је да постоје квалитативне и квантитативне разлике у модификацијама главних алергена из два екстракта које могу утицати на њихове функционалне особине, а тиме и алергени потенцијал. Ови резултати докторске дисертације отворили су нова поља истраживања, везана за утицај и зависност структурних модификација алергена и њихових функционалних особина. Испитана је могућност везивања имуномодулаторног катехина зеленог чаја за 2S албумине кикирикија. Показано је да се ЕГЦГ везује за оба алергена и да утиче на њихову конформацију, што може модулисати њихова алергени потенцијал. Резултати ове тезе, осим фундаменталног значаја у разумевању ефеката значаја модификација алергена хране и њихових интеракција са имуномодулаторним полифенолима на структуру и функцију протеина, могу имати и директну примену у дијагностици алергија на храну и прехранбеној индустрији, за добијање производа са смањеним алергеним потенцијалом.

На основу свега изложеног, а у складу са Законом о Универзитету и Статутом Хемијског факултета, Комисија сматра да су испуњени услови за одбрану докторске дисертације и са задовољством предлаже Наставно-научном већу Универзитета у Београду - Хемијског факултета да поднету докторску дисертацију Јелене Михаиловић, мастер биохемичара, под

насловом „Протеомика посттранслационих и хемијских модификација протеина и интеракције протеина од значаја у алергији на храну” прихвати и одобри њену јавну одбрану за стицање академског звања Доктора биохемијских наука.

У Београду, _____

др Тања Ћирковић Величковић, дописни члан САНУ,
Редовни професор, Универзитет у Београду – Хемијски факултет (ментор)

др Владимир Бешкоски
Ванредни професор, Универзитет у Београду - Хемијски факултет

др Катарина Смиљанић
Виши научни сарадник, Универзитет у Београду - Хемијски факултет

др Јелена Радосављевић
Доцент, Универзитет у Београду - Хемијски факултет

др Данијела Апостоловић,
Постдокторски истраживач - Postdoctoral researcher,
Department of Medicine Solna, Karolinska Institutet, Stockholm, S weden